

Pentru depășirea oricărei crize, indiferent de natura acesteia, încrederea este absolut necesară. Încrederea a reprezentat punctul de sprijin esențial pentru refacerea economică după Marea Recesiune din perioada 1929-1933. Fostul președinte american Franklin Delano Roosevelt a reușit să promoveze și să implementeze un pachet de măsuri economice anticriză eficiente, dar mai ales a reușit să cultive o așteptare pozitivă, o atitudine optimistă din partea populației, bazate pe încredere.

Când nu ai încredere, nu investești și nici nu consumi, ci păstrezi banii făcând economii pentru un viitor nesigur și imprevizibil; astfel contribui la diminuarea sau cel mult la stagnarea vitezei de circulație a banilor - sângele economiei. John Maynard Keynes' -unul dintre cei mai mari economiști clasici- remarcă în monumentală sa lucrare "Teoria generală a ocupării forței de muncă, a dobânzii și a banilor" că "cel mai mare rău în timpul unei crize este nici să nu investești, nici să nu consumi", astfel fiind întrunite condițiile blocajului economic.

Actuala criză economică este un "copy-paste" a crizei de la începutul deceniului III al secolului XX, evident înscrisă în alte coordonate economice, sociale și politice. Aceasta a apărut ca urmare a unor politici și orientări care au fost "eficiente" pe termen scurt, dar care s-au dovedit eronate pe termen mediu și lung. Continuarea practicilor care au declanșat criza, pot avea efecte dezastruoase asupra încrederii. Multe dintre problemele grave care au apărut și au contribuit la adâncirea crizei actuale își au originea în dezechilibrele care au intervenit în cadrul unui raport fundamental: cel dintre stat cu prerogativele sale, pe de o parte, și drepturile și obligațiile (de ce nu?) grupurilor sociale, companiilor și comunităților locale. Statul și-a abandonat multe dintre prerogativele care îi reveneau în mod natural și obligatoriu: cele care țin de evoluția în perspectivă, de evoluția echilibrată, cele care au rolul de prevenire a derapajelor majore. Totuși, confruntat cu această situație, statul a intervenit pentru a evita o prăbușire cvasigenerală și a încercat să pună pe picioare sistemul, dar din cauza încetinelii cu care a sesizat o serie de probleme, adoptarea de soluții ineficiente, amânate sau improvizate, nu a reușit să atenueze efectele crizei.

Refacerea economică este în mod fundamental o problemă de încredere. Problemele economice efective sunt importante, dar rolul percepției populației, companiilor etc. este cel puțin la fel de important. Oamenii observă, evaluează, au percepții proprii despre strategii și programe economice, procese și actori politici. Ei vor să vadă, dacă se poate cât mai repede, că acele politici, programe și practici economice care au determinat criza au dispărut. Cerința fundamentală a actorilor politici este aceea de a avea o viziune de ansamblu asupra tuturor domeniilor de activitate pentru depășirea crizei. Este necesar ca administrația centrală să intervină prompt, să adopte măsuri, programe și strategii coerente pe termen mediu și lung care, în prealabil, au făcut obiectul unor dezbateri publice și au fost însușite de cea mai mare parte a populației. Faza următoare a crizei poate debuta numai când populația va începe să reconsidere credibilitatea măsurilor economice (fiscale, monetare, investiționale, de creare a locurilor de muncă, sociale etc.) dar mai ales de reșezare a societății în sensul unei organizări meritocratice a acesteia în care valoarea individului să fie încurajată și răsplătită, indiferent de

domeniul în care se afirmă; societatea trebuie să stimuleze și să cultive încrederea cetățenilor săi că pot urca oricât de sus pe scara ierarhiei sociale, rolul statului fiind acela de a asigura “câmp de afirmare” individului și aspirațiilor sale: izbândește cel mai bun, cel mai performant, dotat și hotărât să lupte pentru a-și apropia succesul.

Nici relansarea investițiilor, nici stimularea fiscală, nici rata redusă a dobânzilor etc. nu pot conduce la redresarea sustenabilă a economiei dacă nu există încrederea că aceste măsuri vor avea ca efect o rată a inflației scăzută, o reducere a șomajului. Măsurile întreprinse trebuie să recâștige încrederea investitorilor, a creditorilor în economie și în viabilitatea măsurilor de depășire a crizei; deopotrivă trebuie recâștigată și încrederea populației. Putem spune că statul poartă o răspundere covârșitoare în ceea ce privește elaborarea unor reglementări unitare, suplă și general valabile în toate domeniile de activitate, precum și de a le implementa și impune respectarea acestora. Reglementarea - nu reglementarea excesivă! - este o formă de păstrare a încrederii în sistem. Exemplificăm în acest sens: dacă o firmă este cotate pe un loc fruntaș la bursă, oamenilor li se transmite implicit un mesaj: puteți avea încredere, este o afacere bună... În cazul în care această firmă intră în faliment, apare o problemă fundamentală: lipsa de încredere! Nu este vorba numai despre încrederea în firma respectivă, ci este vorba de încredere în sistem, în stat și, implicit, în instrumentele de detectare și de prevenire a neregulilor. Dacă cetățenii vor recepționa încă o dată același mesaj, vor mai avea aceeași încredere? Sigur că NU! Contează mai puțin faptul că ar putea pierde bani sau afacerea s-ar dovedi mai puțin rentabilă, ceea ce contează cu adevărat este că s-a zdruncinat încrederea în structurile societății care aveau răspunderea să-i informeze corect.

Așadar, concluzionând, depășirea crizei nu este doar o problemă economică în sine, ci este o problemă de încredere și o problemă morală - ambele fundamentale.

Text: Vlad Constantin